

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології**

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУЄВ
« ____ » _____ 20__ р.

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Врегулювання конфліктів та
медіація»
спеціальності 054 «Соціологія»
на тему: «Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій
діяльності»**

Виконала:
студентка IV курсу, групи СЛ-91
Оногукхіан-Хаберт Надія _____

Керівник:
Завідувач кафедри соціології,
Доктор соціологічних наук, професор,
Федорченко-Кутуєв Павло Володимирович _____

Рецензентка:
Доцентка кафедри теорії та практики управління,
К. держ. упр., доцентка,
Цимбаленко Яна Юріївна _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.
Оногукхіан-Хаберт Надія _____

Київ – 2023 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 054 «Соціологія»

Освітньо-професійна програма «Врегулювання конфліктів та медіація»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУЄВ

«__» _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студентці
Оногукхіан-Хаберт Надії**

1. Тема роботи «Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій діяльності», керівник роботи Федорченко-Кутуєв Павло Володимирович, завідувач кафедри соціології, доктор соціологічних наук, професор, затверджені наказом по університету від «15» травня 2023 р. № 1769-с.

2. Термін подання студенткою роботи 15.06.2023.

3. Об'єктом дослідження є посередництво та миротворчість в епоху діджиталізації. Предметом – тенденції впровадження цифрових технологій у процеси врегулювання конфліктів.

4. Зміст роботи :

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ.

1.1. Поняття медіації та миротворчих процесів.

1.1.1. Медіація.

1.1.2. Миротворчі процеси.

1.2. Впровадження технологій у процеси примирення.

1.3. Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ.

2.1. Приклади використання технологій у медіації та миротворчих операціях.

2.2. Діджиталізація врегулювання конфліктів: SWOT-аналіз.

2.3. Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ТЕХНОЛОГІЇ У МИРОТВОРЧОСТІ: ЕКСПЕРТНА ДУМКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ.

3.1. Програма дослідження.

3.2. Аналіз експертного інтерв'ю.

3.3. Тенденції та перспективи використання технологій у процесах вирішення конфліктів.

3.4. Висновки до розділу 3.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо): Презентація – 15 слайдів.

6. Дата видачі завдання 10 квітня 2023 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення напрямку дослідження	Вересень 2022	
2	Формування джерельної бази дослідження	Жовтень 2022	

3	Складання розгорнутого плану	Листопад 2022	
4	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань)	Грудень 2023	
5	Підготовка і написання I розділу кваліфікаційної роботи (Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій діяльності)	Січень - лютий 2023	
6	Написання II розділу кваліфікаційної роботи (Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій діяльності)	Лютий - березень 2023	
7	Написання III розділу кваліфікаційної роботи (Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій діяльності)	Квітень - травень 2023	
8	Написання висновків та коригування списку літератури.	Червень 2023	
9	Передача кваліфікаційної роботи на кафедру	15.06.2023	

Студентка

Керівник роботи

Надія ОНОГУЕКХІАН-ХАБЕРТ

Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУЄВ

Анотація

Оногукхіан-Хаберт Н. Використання цифрових технологій у медіації та миротворчій діяльності. Дипломна робота за спеціальністю 054 «Соціологія» – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кафедра соціології. – Київ, 2023 –с. 61., список джерел з 31 найменування.

В фокусі уваги даної роботи – діджиталізація процесів врегулювання конфліктів (медіації та миротворчих операцій). Було проаналізовано теоретичний бекграунд миротворчості та медіації. Також було визначено, які цифрові технології використовуються наразі організаціями у миротворчих процесах, і досліджено масштаби їх впровадження. У роботі представлено вичерпний SWOT-аналіз цифровізації миротворчої діяльності. Було проведено дослідження, а саме – експертне інтерв'ю з медіаторкою-учасницею миротворчої місії ООН у Південному Судані. Окрім того, було проаналізовано тенденції цифрових трансформацій процесів мирного врегулювання конфліктів і зазначено авторське бачення перспектив їх майбутнього розвитку.

Ключові слова: медіація, миротворча діяльність, цифрові технології, діджиталізація процесів миротворчості, цифрове миробудівництво, місії ООН.

Abstract

Onoguekhian-Habert N. The use of digital technology in mediation and peacebuilding. – Manuscript. Bachelor's Degree Thesis. Speciality 054 – Sociology. – National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Department of Sociology. – Kyiv, 2023. – 61 p., 31 sources.

This thesis focuses on digitalization of conflict resolution processes (mediation and peacekeeping operations). The theoretical background of peacekeeping and mediation was analyzed. It was also identified what digital technologies are currently used by organizations in peacebuilding processes and analyzes the extent of their implementation. The thesis presents a comprehensive SWOT analysis of the digitalization of peacekeeping. The research (an expert interview) was conducted with a mediator participating in UNMISS, The United Nations Mission in South Sudan. In addition, the trends in digital transformations of peaceful conflict resolution processes were examined and author's opinion on the prospects for their future development was outlined.

Key words: mediation, peacekeeping, digital technologies, digitalization of peacebuilding processes, digital peacebuilding, UN missions.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ.	11
1.1. Поняття медіації та миротворчих процесів.	11
1.1.1. Медіація.	11
1.1.2. Миротворчі процеси.	14
1.2. Впровадження технологій у процеси примирення.	18
1.3. Висновки до розділу 1.	22
РОЗДІЛ 2. ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ.	24
2.1. Приклади використання технологій у медіації та миротворчих операціях.	24
2.2. Діджиталізація врегулювання конфліктів: SWOT-аналіз.	32
2.3. Висновки до розділу 2.	34
РОЗДІЛ 3. ТЕХНОЛОГІЇ У МИРОТВОРЧОСТІ: ЕКСПЕРТНА ДУМКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ.	37
3.1. Програма дослідження.	37
3.2. Аналіз експертного інтерв'ю.	39
3.3. Тенденції та перспективи використання технологій у процесах вирішення конфліктів.	44
3.4. Висновки до розділу 3.	47
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі цифровізація відбувається на усіх рівнях суспільного життя. Це явище також стосується і трансформації таких процесів, як медіаційна діяльність та миротворчість. Організації, що займаються проведенням операцій зі збереження миру, останніми роками намагаються все активніше переводити частину завдань, які стоять перед місіями, у цифровий варіант вирішення. Але не все так просто, як може здаватися на перший погляд, адже рівень розвитку технологій, що використовуються, наразі не можна назвати дуже високим. Впровадження технологій має чимало переваг, але, водночас, має певні обмеження, викликані зовнішніми та внутрішніми факторами. Цифрові технології зможуть бути застосовані найбільш ефективно та використовуючи власний потенціал тільки після того, як відбудуться значні процеси їх трансформації.

Стан наукової розробленості проблеми. Питання стосовно активного впровадження технологій у процеси медіації та миротворчості постало порівняно нещодавно. Набільше ця тема вивчається зарубіжними науковцями, а саме: Т. Беннет, Р. Фішер, О. Рамсботем, Дж. Фолгер та інші. Окрім того, наявна велика кількість літератури (наприклад, звіти, методичні посібники, рекомендації тощо), яка публікується ООН, як миротворчою організацією, що надзвичайно зацікавлена у діджиталізації та полегшенні процесів збереження миру.

Мета кваліфікаційної роботи – визначення масштабів застосування цифрових технологій у миротворчості станом на сьогодні та їх майбутній потенціал.

Завданнями роботи є:

- розгляд таких понять як медіація та миротворча діяльність у сучасному світі;
- визначення та класифікація цифрових технологій в контексті використання їх у процесах врегулювання конфліктів;

- дослідження ступеня впровадження та ефективності використання технологій у миротворчості та медіаційних практиках;
- аналіз прикладів активного застосування технологій під час миротворчих місій ООН;
- проведення SWOT-аналізу з метою глибшого розуміння ситуації навколо цифровізації миротворчості;
- проведення та аналіз експертного інтерв'ю з членом миротворчої місії ООН;
- виявлення тенденцій стосовно використання цифрових технологій на сьогоднішній день;
- аналіз потенціалу цифрових технологій для ефективного їх застосування у майбутніх миротворчих місіях.

Об'єкт дослідження. Посередництво та миротворчість в епоху діджиталізації.

Предмет дослідження. Тенденції впровадження цифрових технологій у процеси врегулювання конфліктів.

Методи дослідження. Для написання першого і другого розділів роботи, що є теоретичними, було обрано метод контент-аналізу. Під час проведення практичного дослідження використовувався якісний метод експертного інтерв'ю.

Теоретична цінність роботи полягає у глибокому аналізі різних аспектів використання цифрових технологій у медіації і миротворчості, а також у наявності вичерпної інформації стосовно перспектив їх розвитку у майбутньому.

Практична цінність роботи полягає у тому, що вона надає детальний розбір інструментів цифрових технологій, які наразі застосовуються у миротворчих місіях, і які можна використовувати для полегшення деяких аспектів операцій. Окрім того, результати експертного інтерв'ю дають можливість зрозуміти та ефективніше використовувати технології під час

мирного врегулювання конфлікту у регіонах, які відрізняються невисоким рівнем розвитку.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами (перші два розділи розглядають проблему з теоретичної точки зору, а третій є практичним і містить власне дослідження), висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи – 61 сторінка. Список використаних джерел містить 31 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

1.1. Поняття медіації та миротворчих процесів.

1.1.1. Медіація.

Наразі медіація являє собою важливий інструмент вирішення конфліктів, але науковці досі мають суперечливі думки щодо єдиного визначення поняття “медіація”. Беннетт (2012) вважає, що медіація є моделлю вирішення суперечок, яку найефективніше використовувати у ситуаціях, коли сторони конфлікту чітко розуміють власні інтереси та закріпилися на своїх позиціях. Автори статті “Clarifying the Theoretical Underpinnings of Mediation: Implications for Practice and Policy” (Della Noce, Bush & Folger, 2002), у свою чергу, стверджують, що медіацією є певний соціальний процес, під час якого третя нейтральна сторона допомагає людям побачити повну картину конфлікту та вирішити, як вони бажають його вирішувати. Для Дойла та Бонді (2011) медіація постає як переговорний процес за участю незалежного нейтрального медіатора. Ця взаємодія дозволяє сторонам зрозуміти власні потреби та дійти до спільного вирішення проблеми.

Все ж, можна помітити багато спільного у визначеннях різних науковців, а саме – добровільність процесу, приватність процесу, орієнтація на результат, сприяння відкритому спілкуванню, нейтральність третьої сторони, конфіденційність, безпечне середовище, спрямованість на отримання рішень, вигідних для всіх сторін.

Отже, можна зробити висновок, що медіація являє собою процес, при якому нейтральний посередник – медіатор, допомагає сторонам конфлікту обговорити та вирішити його. Сторони мають можливість описати проблеми, інтереси та почуття, а також надавати один одному інформацію та досліджувати ідеї для вирішення суперечки.

Хоча суди можуть вимагати, щоб певні справи проходили через медіацію, цей процес все одно залишається добровільним, оскільки сторони не зобов’язані дійти згоди. Посередник не має права приймати рішення щодо результату процесу, але може допомогти сторонам знайти таке, що буде

взаємоприйнятним для усіх. Єдиними людьми, які можуть вирішити спір у медіації, є самі сторони. Якщо сторони дійдуть згоди, посередник може допомогти звести угоду до письмового договору, який буде затверджено у суді.

Використовуючи навички посередництва в якості лідерства, а не нав'язуючи рішення, досвідчений посередник повинен застосовувати свої навички ведення переговорів, об'єктивність та критичне мислення, щоб сприяти досягненню добровільного вирішення конфлікту сторонами спору. Дійсно, одним із принципів практики медіації є витончена робота, щоб сторони мали відчуття, ніби вони досягли згоди в основному самостійно, та стратегія, яка покликана поглибити їх прихильність дотримуватися угоди.

Іншими словами, медіація – це переговори між двома або більше сторонами, яким сприяє узгоджена третя сторона (Staff, 2023). Кваліфіковані сторонні посередники можуть знизити емоційну напругу під час переговорів, сприяти більш ефективному спілкуванню, допомогти розкрити менш очевидні інтереси та запропонувати рішення, які сторони могли випадково пропустити.

Медіація може відбуватися в будь-який час під час конфлікту, до тих пір, поки сторони згодні. Деякі трапляються до судового розгляду, інші – під час нього або арбітражу. Медіація – це добровільний процес, тому жодна зі сторін не може бути примушена взяти участь. Однак, слід зазначити, що суди очікують, що сторони намагатимуться врегулювати питання за допомогою медіації або іншого альтернативного способу вирішення конфліктів, перш ніж звертатися до судді.

Якщо в результаті процесу посередництва досягається згода, складений в письмовій формі та підписаний сторонами договір є обов'язковим, як і будь-який інший контракт.

Основними принципами медіації є:

- добровільність;
- неупередженість;
- конфіденційність;
- доступність;

- спрямованість на результат.

Багато досліджень демонструють, що медіаційні зусилля справді є фактором успішного врегулювання криз та згоди між сторонами конфлікту. Ця форма стороннього втручання застосовувалася майже у всіх культурах у всіх регіонах світу та на всіх етапах зафіксованої історії (Fisher, 2001). Релігійні лідери, старійшини громад відігравали роль посередників у своїх справах, докладаючи різних зусиль для вирішення потенційно руйнівних суперечок у відповідних колективах.

Науковці виділяють наступні моделі медіації:

- 1) Фасилітативна – медіатор не має права висловлювати власні думки, поради, давати рекомендації (Bondy& Doyle, 2011).
- 2) Оціночна – вимагає від медіатора надати сторонам інформований погляд або думку щодо суті справи тощо.
- 3) Модель, заснована на правах – медіатор допомагає сторонам оцінити ситуацію та їхні стосунки з метою прийняття ними рішення, яке відповідає їхнім інтересам (Bondy& Doyle, 2011).
- 4) Трансформаційна – передбачає спроби примушення сторін розібратися з причинами проблем у їхніх стосунках з метою відновлення стосунків.

Існує немало причин, чому сторони під час конфлікту частіше схильються до медіації, а не до звичного судового процеу або іншого методу альтернативного вирішення спорів. Деякі з них – це доступність для широкого кола, швидке вирішення проблеми, приватність зустрічей, конфіденційність та, у багатьох випадках, збереження хороших взаємозв'язків між сторонами.

Витрати на медіацію менші, ніж середні витрати часу та грошей на судовий розгляд проблеми. Погодинна ставка посередника, як правило, нижча за погодинну ставку юриста (Course Hero, 2022). Сторони можуть призначити медіацію через декілька тижнів після прийняття рішення про посередництво або постанову суду – її не обов'язково проводити терміново.

Посередники пропонують свої послуги в будь-який час. Крім того, медіація не передбачає присутності сторонніх осіб, і все, що відбувається чи говориться під час медіації, не може бути повторене або повідомлене посередником іншій стороні. Угода про посередництво, яка була підписана сторонами до початку, має на меті нагадувати їм про конфіденційність процесу.

1.1.2. Миротворчі процеси.

У сучасному світі посередництво – це політичний процес, який сильно рекомендує ООН у своєму шостому розділі, присвяченому Тихоокеанському врегулюванню конфліктів. Посередництво відбувається тоді, коли конфлікт уже розпочався. Але, оскільки насильницькі конфлікти та війни, як правило, нарастають, покійний генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Бутрос-Галі висунув ідею, що попередження та посередництво повинні відбуватися до розгорання жорстоких конфліктів.

У 1990-х роках ідея мирного врегулювання конфліктів дуже сильно критикувалася, адже, на думку науковців укладення мирних угод на той час не вирішувало справжні причини конфліктів. Саме через це більшість врегульованих дипломатичним шляхом конфліктів знову проявлялася через кілька років, але, частіше за все, уже в набагато більших масштабах.

Організація Об'єднаних Націй та інші організації, чия діяльність спрямована на вирішення конфліктів та підтримання миру у всьому світі, здебільшого зосереджені на постконфліктних стадіях. Але вважається, що ініціативи зі зміцнення миру повинні здійснюватися на усіх фазах конфлікту. Попереднє втручання виявляє та усуває потенційну загрозу появи й подальшої ескалації конфлікту. Окрім того, воно є набагато менш витратною формою втручання з точки зору втрат людських життів, руйнування інфраструктури та знищення екології.

Виділяють три поняття, що стосуються мирних процесів – миробудівництво (peacebuilding), миротворення (peacemaking) та підтримання

миру (peacekeeping). Всі вони пов'язані між собою та часто використовуються як послідовні етапи зміцнення миру.

ООН визначає підтримання миру як “один із найефективніших інструментів, спрямованих на допомогу країнам пройти важкий шлях від конфлікту до миру. (...) Сучасні операції з підтримання миру покликані не тільки забезпечувати мир і безпеку, а й сприяти політичному процесу, захищати цивільне населення, допомагати в роззброєнні, демобілізації та реінтеграції колишніх комбатантів; підтримувати організацію виборів, захищати та просувати права людини та сприяти відновленню верховенства права (What Is Peacekeeping, n.d.).”

Підтримання миру, на думку Рамсботема (2016), може бути спрямоване на:

- 1) стримування насильства та запобігання його ескалації;
- 2) обмеження інтенсивності, географічного розширення та тривалості воєнного конфлікту після його початку;
- 3) сприяння припинення вогню та створення можливостей для реконструкції після закінчення конфлікту.

Операції з підтримання миру першого покоління здійснювалися у часи Холодної війни. Вони фокусувалися на слідкуванні за кордонами конфліктуючих сторін та організації нейтральних зон після припинення вогню. Друге покоління місій дуже сильно відрізнялося від першого насамперед характером та функціями ініціатив.

Місії першого та другого поколінь підпорядковувалися наступним принципам (Ramsbotham, Woodhouse & Miall, 2016):

- взаємна згода конфліктуючих сторін;
- політичний нетралітет;
- відмова від застосування сили;
- легітимність.

The Better World Campaign (BWC) зазначає наступні переваги місій ООН з підтримання миру (Better World Campaign, 2022):

1. Ефективність. На думку Foreign Affairs, “десятиліття наукових досліджень вказують на те, що миротворча діяльність ООН не лише допомагає припиняти конфлікти, але працює краще, ніж будь-що інше, відоме експертам. Діяльність із підтримання миру є ефективною для вирішення громадянських війн, зменшення насильства під час воєн, запобігання повторенню воєн і відновлення державних інституцій. Їй вдається захистити життя цивільного населення та зменшити сексуальне та гендерне насильство” (Better World Campaign, 2022).
2. Менша вартість. Результати досліджень, проведених Рахунковою палатою США, показали, що місії ООН становлять всього одну восьму вартості розгортання сил США для воєнного втручання у конфлікт.
3. Багатосторонній розподіл тягаря. ООН використовує воєнні та інші сили держав-членів, що добровільно надаються ними для місій.

На думку Галтунга, миротворення застосовується при врегулюванні конфліктів у той момент, коли сторони добровільно погоджуються на дипломатичне вирішення (Galtung, 1996). З 147 конфліктів, завершених з 1990 по 2005 рік, 18% було вирішено за допомогою мирних угод, 20% – через припинення вогню без мирної угоди.

Рамсботем (2016) стверджує, що завжди є фактори, які гальмують процес мирного врегулювання конфліктів. Насамперед, це сторони конфлікту, які, частіше за все, намагаються перемогти у кожному аспекті. Це викликає опір, конкуренцію, відстороненість та недовіру під час взаємодії у миротворчих процесах. Тому, у таких ситуаціях критично важливим є налагодження контакту між сторонами, встановлення довіри та гарантій.

Виділяють два типи миротворення:

- 1) дипломатичне (або медіація);
- 2) примус (залучення збройних сил для примушення сторін конфлікту).

У доповіді генсека ООН Бутроса Галі “Порядок денний для миру” зазначається, що “Миротворчі операції, щоб бути справді успішними, повинні включати комплексні зусилля з виявлення та підтримки структур, які прагнуть зміцнювати мир і розвивати почуття впевненості та благополуччя серед людей. Через угоди про припинення конфлікту вони можуть включати роззброєння сторін, які раніше ворогували, і відновлення порядку, зберігання та можливе знищення зброї, репатріацію біженців, консультативну та навчальну підтримку персоналу служби безпеки, моніторинг виборів, просування зусиль із захисту прав людини, реформування або зміцнення урядових інститутів і сприяння формальним і неформальним процесам політичної участі” (Boutros-Ghali, 1992).

Постконфліктне миробудівництво, за Бутросом Галі, може розглядатися як набір спільних проєктів конфліктуючих сторін, які сприяють соціальному, культурному та економічному обміну, та, в майбутньому, зміцнюють відносини й довіру між сторонами: “Я маю на увазі, наприклад, проєкти, які об’єднують держави для розвитку сільського господарства, покращення транспорту чи використання таких ресурсів, як вода чи електроенергія, якими вони повинні ділитися, або спільні програми, за допомогою яких бар’єри між націями руйнуються шляхом вільніших подорожей, культурні обміни та взаємовигідні молодіжні та освітні проєкти. Зменшення ворожого сприйняття через освітні обміни та реформу навчальних програм може мати важливе значення для запобігання повторному виникненню культурної та національної напруги.” (Boutros-Ghali, 1992).

Вважається, що миробудівництво наразі прийняло гібридну форму – воно поєднує в собі ідеї ліберального миробудівництва, для якого вирішення конфліктів пролягало через розширення політичної демократизації, та ідеї так званого “local turn” – “найбільшим ресурсом для підтримки миру в довгостроковій перспективі завжди є місцеве населення та його культура” (Lederach, 1997).

Найбільш масштабними та активними організаціями, чия діяльність включає миротворчі операції, на сьогоднішній день є Організація Об’єднаних

Націй (ООН), Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Північноатлантичний альянс (НАТО). Завдання ОБСЄ (Conflict Prevention and Resolution, n.d.):

- зменшення потенційних чинників і джерел конфліктів;
- допомога у сприянні діалогу, посередництві та зміцненні довіри між постраждалими від конфлікту суспільствами та громадами;
- моніторинг безпекової ситуації;
- підтримка національних планів реагування на кризу.

ООН, у свою чергу, намагається завчасно реагувати та здійснювати превентивну дипломатію й медіацію. Організація займається миротворчими місіями на місцях конфліктів, використовуючи власних посередників, а також воєнні сили держав-членів.

Метою НАТО є підтримання гарантії миру, безпеки та свободи, застосовуючи наступні методи (What Is NATO?, n.d.):

- 1) політичні – розповсюдження демократичних цінностей, допомога членам з питань оборони, безпеки, зміцнення довіри та запобігання конфліктам;
- 2) воєнні – якщо дипломатичні зусилля завершуються поразкою, організація використовує воєнні сили для проведення місій; вона може діяти самостійно або співпрацюючи з іншими країнами й міжнародними організаціями.

1.2. Впровадження технологій у процеси примирення.

В контексті розв'язання конфліктів цифрові технології почали вивчатися та використовуватися порівняно нещодавно. Цікаво зазначити, що до того, як були винайдені Інтернет, мобільні телефони та інші засоби цифрового зв'язку, сесії посередництва були захищені від негайного висвітлення в ЗМІ. Натомість, учасники медіаційного процесу часто погоджувались залишати дискусії приватними. Однак, проведення прес-конференцій може заохотити до більш

обережної участі засобів масової інформації під час медіації, забезпечуючи більший контроль над тим, яка інформація надається громадськості (Warfield & Sentongo, 2011).

Великий обсяг історичних даних можна ефективно організувати за допомогою інтерактивної цифрової карти, яка може бути доступною як політикам, так і громадськості. Цифрове картографування може посилити вплив, стимулюючи відповідні уряди приймати рішення щодо резолюції. Уряди все більше і більше залучаються до превентивної дипломатії, головним чином завдяки збільшенню репортажів у соціальних мережах та інших цифрових платформах (Warfield & Sentongo, 2011).

Науковці виділяють термін “Online dispute resolution” або онлайн-вирішення суперечок, що являє собою специфічну форму вирішення конфліктів через Інтернет. Але важливо розуміти, що сама суперечка повинна була відбуватися за межами цифрового світу, тобто в реальному житті (Wahab, Katsh & Rainey, 2012). Онлайн-медіація зазвичай проводиться з використанням чатів, платформ та додатків, які дозволяють організовувати відео-конференції у реальному часі (наприклад, Zoom, Skype, Google Meet тощо).

Онлайн-медіація почала активно використовуватися саме після початку пандемії Covid-19 у 2019-2020 роках, коли будь-які зустрічі віч-на-віч стали практично неможливими. Світова ситуація вимагала внесення коректив у проведення сесій із врегулювання конфліктів – вони стали проводитися без фізичної присутності сторін та використовуючи зручні електронні засоби масової інформації та Інтернет. Процес медіації став повністю цифровим – від реєстрації на сесію до оголошення кінцевих результатів та підписання договорів. Не можна сказати, що процес медіації кардинально змінився після переходу з офлайн до онлайн формату. Зустрічі відбуваються в тому ж порядку, але, як було зазначено вище, з використанням певного доступного програмного забезпечення.

Щодо технологій у миротворчій діяльності – то, очікується, що їх використання повинно полегшити процес миробудівництва та зробити його

більш ефективним. Одним з випадків, коли особливо доречно застосувати технології – це раннє попередження конфліктів (Rupesinghe & Kuroda, 1992). Вони збирають та аналізують великі об'єми даних з метою прогнозування вірогідності виникнення насильницького конфлікту у державі. Окрім того, технології релевантно використовувати для підтримки різноманітних мирних ініціатив, які спрямовані на суспільну співпрацю та комунікацію в умовах конфлікту, поширення мирних ідей.

Технології у миробудівництві можуть виконувати наступні функції:

- 1) Обробка даних.
- 2) Комунікація.
- 3) Залучення громадськості.

У 2019 році ООН було випущено посібник для медіаторів під назвою “Цифрові технології і медіація у збройних конфліктах”. Технології мають великі ефективність та потенціал, але, з іншого боку, вони також несуть у собі ризики при використанні їх у миротворчості.

На думку фахівців ООН, для вирішення збройних конфліктів корисними можуть виявитися такі технології (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019):

- Соціальні мережі. Інструменти та додатки у соціальних мережах можна застосовувати для зміцнення каналів комунікації зі сторонами конфлікту і сприяння більшій інклюзивності.
- Геоінформаційні системи (GIS). З їх допомогою можна слідкувати за переміщенням населення на територіях бойових дій, переміщенням військ, слідкувати за виконанням домовленостей.
- Аналіз даних. Як вже було зазначено вище, найчастіше використовується для попередження, прогнозування, аналізу конфлікту й суспільних настроїв.
- Машинне навчання. Для медіаторів більшою мірою може стати корисним завдяки вмінню генерувати прогнози поведінки.

- Блокчейн технології. Наразі не дуже активно використовуються, але в майбутньому планується використання блокчейн технологій для відстеження ланцюгів постачання, гуманітарного фінансування.

Інститут миру Тода спільно з Альянсом з розбудови миру у 2020 році розробив 93-тю Аналітичну записку, яка зазначає 25 сфер, у яких використання технологій сприятиме виконанню завдань миробудівництва. На думку авторів, цифрове миробудівництво запобігає насильству, сприяє соціальній активності громад та підвищує рівень безпеки у суспільстві.

На мою думку, наступні п'ять сфер цифрового миробудівництва є найбільш значущими в контексті даної роботи (Schirch, 2020):

1. Цифровий аналіз конфліктів і моніторинг припинення вогню. Він дозволяє отримувати дані, які передаються користувачами, та аналізувати їх з метою виявлення насильницьких інцидентів або оцінки ризиків насильства. Також допомагає командам миротворців досліджувати причини конфліктів та інтереси залучених сторін.
2. Цифровий моніторинг та оцінка. Метою є використання технологій, які дозволяють проводити збір великих масивів даних з метою отримання інформації щодо актуальних подій, ставлення громадськості до них, а також своєчасного реагування, якщо мова йде про використання технології під час напружених конфліктних ситуацій.
3. Цифровий соціальний маркетинг наративів миру. “Нові форми цифрового контенту, такі як хештеги, меми, GIF-файли, вікторини та опитування в соціальних мережах, а також цифрові відео-розповіді, надають миротворчим організаціям недорогі методи для реклами навичок, цінностей і процесів миротворчості. Інструменти планування стратегічних комунікацій можуть допомогти миротворчим організаціям просувати свою роботу.” (Schirch, 2020)
4. Цифрова дипломатія, переговори та посередництво. Наразі багато медіаторів та посередників із різноманітних організацій визнають

важливість використання цифрових технологій з метою полегшення проведення мирних процесів, адже вони розширюють можливості комунікації, а також пошуку, аналізу, передачі та використання інформації.

5. Гаазький стандарт даних про мир. “Стенфордська лабораторія мирних інновацій працює над створенням підходу на основі показників для вимірювання та визначення цінності миру в цифрових технологіях. Гаазький стандарт даних про мир заохочує інженерів миру розробляти технологію, яка сприяє соціальній згуртованості та ширшим цілям розбудови миру.” (Schirch, 2020)

1.3. Висновки до розділу 1.

Медіація є процесом вирішення конфлікту, в якій неупереджений посередник (медіатор) допомагає сторонам конфлікту шляхом конструктивного обговорення і узгодження їх інтересів досягти взаємоприйняттого вирішення проблеми.

Основними принципами медіації є:

- добровільність;
- неупередженість;
- конфіденційність;
- доступність;
- спрямованість на результат.

Миробудівництво (peacebuilding), миротворення (peacemaking) та підтримання миру (peacekeeping) є важливими процесами миротворчої діяльності. Вони взаємопов’язані та часто можуть мати місце на різних етапах конфлікту.

Трьома найбільш масштабними організаціями, які займаються підтриманням миру та безпеки у світі, є ООН, ОБСЄ та НАТО. Їх основними завданнями є здійснення превентивної дипломатії, моніторинг стосунків між

державами, допомога в організації суспільного діалогу, просування мирних ідей тощо.

Онлайн-медіація набула поширення з початком пандемії Covid-19, після чого медіаційні сесії почали проводитися з використанням програмного забезпечення для організації відео-конференцій.

Використання цифрових технологій у миротворчості може здійснюватися для досягнення багатьох завдань – раннє попередження конфліктів, підтримка мирних ініціатив, комунікація в умовах конфлікту тощо.

РОЗДІЛ 2. ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

2.1. Приклади використання технологій у медіації та миротворчих операціях.

Для початку, варто зазначити, що мається на увазі під цифровими технологіями, які досліджуються у даній роботі. Цифрові технології в контексті цієї роботи означають цифрові інструменти та платформи, які можна використовувати для полегшення процесів комунікації та вирішення конфліктів. Наприклад:

- 1) Онлайн-платформи та програмне забезпечення: Це можуть бути веб-платформи, такі як Zoom або Skype, які дозволяють проводити віртуальні комунікації та медіаційні сесії. Інші програмні додатки, типу інструментів для спільної роботи, також можуть бути використані для спілкування та вирішення конфліктів.
- 2) Соціальні мережі: Платформи соціальних мереж, такі як Twitter або Facebook, які можна використовувати для взаємодії з громадами, що постраждали від конфлікту, обміну інформацією та просування миротворчих ініціатив.
- 3) Мобільні додатки: Мобільні додатки, які можна використовувати для надання інформації, полегшення комунікації та збору даних про динаміку конфлікту.
- 4) “Digital storytelling”: Інструменти цифрового сторітелінгу можуть бути використані для збору та поширення наративів від постраждалих від конфлікту громад, які можуть бути використані для побудови взаєморозуміння та сприяння діалогу.

Як вже було зазначено в попередньому розділі, найбільш сильним поштовхом до впровадження технологій у звичайні медіаційні процеси у 2019-2021 роках, наприклад, для вирішення міжособистісних конфліктів, стала пандемія Covid-19. Через введення локдауну та неможливість зустрічатися

особисто, установи та організації, що надають послуги з посередництва, повинні були перевести всю свою діяльність в онлайн-режим.

Судові процеси, медіаційні та посередницькі процедури у всьому світі проводилися онлайн. Як було сказано раніше, для цього використовувалися чати й спеціальні онлайн-форми для реєстрації, програмне забезпечення, розрахованого на проведення у реальному часі відео-конференції (Zoom, Skype, Google Meet та інші).

Цифрові технології можуть бути дуже корисними при правильному застосуванні їх у миротворчих операціях. На мою думку, найяскравішими прикладами їх впровадження у місії є наступні випадки.

Геоінформаційні системи.

У 2014 році під час Революції гідності групою українських журналістів та інженерів було запущено проєкт під назвою Liveuamap. Метою створення сайту, а пізніше – і мобільного застосунку, було отримання правдивої інформації щодо подій в реальному часі та можливості розповсюджувати її в широкі маси, захищаючи населення від дезінформації. Інтерактивна мапа показує події, що відбуваються в реальному часі у 32 регіонах світу, а саме – війни, протести, локальні конфлікти тощо. З 2015 року Liveuamap почали використовувати ООН та інші організації, аби слідкувати за перебігом конфлікту у Сирії (BBC News Україна, 2021). Цікаво, що цю інтерактивну мапу використовували навіть для того, щоб слідкувати за дотриманням угод про припинення вогню та оцінювання шансів організації гуманітарних коридорів у Сирії.

Аналіз конфлікту.

Часто технології цього типу використовуються для завчасного отримання інформації щодо можливих конфліктів, а також для слідкування за перебігом конфлікту. У 2011 році у провінції Ківу Демократичної Республіки Конго було використано crowdseeding-систему Voix des Kivus (Ushahidi - Voix Des Kivus: A Crowd-Seeding System in DRC, n.d.). У той час через жорстокий конфлікт було небезпечно наближатися до важкодоступних районів, тому гуманітарним та миротворчим групам потрібна була допомога у розумінні ситуації на території

Ківу. Було вирішено розробити систему, яка, використовуючи SMS-повідомлення, в реальному часі отримувала перевірену інформацію щодо подій, які відбувалися у небезпечних районах. Це дозволило миротворчим та гуманітарним організаціям створювати карти конфліктних інцидентів.

Аналіз медіа.

ООН було розроблено інструмент на базі штучного інтелекту під назвою Qatalog. Він використовує технологію розпізнавання мовлення, що дає можливість аналізувати радіо-мовлення. Окрім того, інструмент має доступ до загальнодоступних публікацій у Twitter та Facebook. Qatalog дозволяє фільтрувати запити, проводити аналіз великих об'ємів даних у мережі та візуалізувати результати (Qatalog – UN Global Pulse, n.d.). В якості інструмента миротворчості його було використано у Сомалі та Уганді. З його допомогою, аналізуючи радіо-мовлення та соціальні мережі, команди ООН змогли отримати важливу інформацію з тих територій, куди важко було потрапити.

Стратегічна комунікація.

Надзвичайно важливо під час миротворчих процесів продумати канали комунікації, аби своєчасно надавати інформацію громадськості та зацікавленим сторонам. Хоча цифрові методи комунікації поступово замінюють традиційні, останні все ще зберігаються та займають важливе місце у багатьох суспільствах, тому необхідно враховувати особливості кожного із них.

У посібнику для медіаторів, розробленому ООН, наведено яскравий приклад важливості публічної комунікації. У 2018 році новопризначений спеціальний представник США з питань Афганістану повинен був керувати процесом сприяння мирним переговорам із Талібаном. Але з перших тижнів місії у мережі почали з'являтися неоднозначні коментарі щодо його роботи. Користувачі були вимушені робити припущення стосовно перебігу переговорів. Причиною таких активних обговорень було те, що спеціальний представник на початку місії взагалі не користувався цифровими засобами зв'язку та не повідомляв у мережі актуальні події, що могло ставити під сумнів прозорість мирного процесу. Пізніше спеціальний представник створив акаунт у Twitter з

метою освітлення подій переговорів (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019).

Соціальні мережі.

Соціальні мережі можуть відігравати значущу роль як інструмент миробудівництва. Під час конфліктів вони використовуються як платформи активної комунікації, слідкування за подіями, висування та обговорення ідей суспільних змін. Вважається, що соціальні мережі мали величезний вплив на демократичну трансформацію держав під час Арабської весни. Спочатку вважалося, що активність арабських протестувальників у соціальних мережах була більшою мірою закликами до протестів, що провокувало ескалацію конфлікту, але пізніше дослідження Інституту миру США оприлюднило звіт, в якому результати свідчать про те, що використання людьми соціальних мереж було спрямоване на “здійснення свободи слова та сприймалося ними як простір для громадянської активності” (The Role of Social Media in the Arab Uprisings | Pew Research Center, 2019), а також мало показати світу, що відбувалося у арабських країнах під час масових протестів.

У 2020 році на Женевському тижні миру було зазначено, що сучасні технології можуть мати надзвичайно сильний позитивний вплив на миробудівництво. Було виділено кілька шляхів залучення технологій з метою підтримання миру:

1. Великі дані.

- Вони можуть допомогти при аналізі суспільних настроїв та державної політики. Приклад: використання Еммануелем Летузе алгоритмів машинного навчання з метою отримання інформації з Facebook щодо ставлення жителів Ботсвани до місцевої поліції та корупції (Dlewis, 2022).
- Можуть використовуватися для аналізу мережі і розв’язання конфліктів, особливо це стосується конфліктів з великою кількістю залучених акторів. Приклад: Аналіз даних, здійснений

Кейт Кіатор, допоміг змодельовати відносини збройних груп у сирійському мухафазі Алеппо.

- На супутникових знімках можна виявляти випадки порушень прав людини. Приклад: спільне дослідження Австралійського інституту стратегічної політики та ABC News аналізувало супутникові знімки з метою отримання інформації щодо таборів для інтернованих у західному Китаї.
2. Соціальні мережі та ЗМІ. За словами учасників Женевського тижня миру, в Нігерії, як і в усіх інших країнах, стикаються з масштабною пропагандою як зі сторони уряду, так і зі сторони Боко Харам (Dlewis, 2022). З метою уникнення дезінформації, громадяни спілкуються між собою у соціальних мережах та діляться власним досвідом конфліктів. Окрім того, активно використовується сторітелінг для розповсюдження інформації та реальних історій людей у глобальних масштабах.
 3. Демократизація даних.
 - Координація даних про мир. Бранка Панич зробила пропозицію щодо створення єдиної системи комунікації та обміну даних, що стосуються миротворчої діяльності, а саме – Центр даних з розбудови миру та запобігання конфліктам (Dlewis, 2022).
 - Цифрова демократія. Еммануелем Летузе було висунуто ідею організації спеціальних платформ – “парків цифрової демократії”, які використовуватимуться урядом спільно з суспільством та сприятимуть більш відкритому діалогу на теми політики, демократії тощо. Окрім того, вони можуть стати незамінними для обговорень конфліктів та кризових ситуацій у державі. Прикладами таких ініціатив є vTaiwan та e-Democracia (Dlewis, 2022).
 - Керування кіберпростором. Інциденти та інформацію надзвичайно важливо відслідковувати та управляти ними, адже

конфлікти в кіберпросторі можуть мати такі ж масштабні й руйнівні наслідки, що й воєнні дії. Саме тому, у 2018 році було започатковано Паризький заклик до довіри та безпеки у кіберпросторі, який має на меті дотримання дев'яти принципів безпеки (Dlewis, 2022).

Актуальною темою наразі є війна росії проти України. Враховуючи, що характер цієї війни є гібридним, то зрозумілим стає, що використовується велика кількість цифрових технологій. На мою думку, вартими уваги та аналізу є платформи та ресурси, які дозволяють поширювати інформацію про війну в Україні, досліджувати її, створювати інтерактивні мапи, сприяти діалогу між суспільством та урядом тощо.

Війна в Україні вважається найбільш доступним конфліктом в контексті освітлення подій. Українські та зарубіжні ЗМІ публікують новини та поширюють інформацію у широкі маси, маючи на меті донести правду до всього світу і дати можливість кожному відслідковувати перебіг подій воєнного конфлікту.

Важливу роль відіграють супутники Starlink, надані Маском за проханням Михайла Федорова, та компанія Махаг (супутникові знімки), адже з їх допомогою стало можливим відслідковування пересування ворожих військ, моніторинг потоків біженців.

Прикладом цифрового сторітелінгу можна назвати декілька платформ, запущених урядом, а також простими громадянами. Вони створені з метою збереження та розповсюдження історій війни – кожен, хто бажає, може поділитися власним пережитим досвідом. Платформа “Моя Війна” була запущена за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України. Станом на вересень 2022 року “19 мільйонів жителів 49 країн дізналися правду про події в Україні” завдяки цьому проєкту (“Завдяки проєкту «Моя Війна» майже 19 мільйонів людей дізналися правду про події в Україні,” 2022). Під час миротворчого процесу та після закінчення війни вони можуть відіграти назвичано важливу роль, адже вся наявна інформація про війну в

Україні стане вирішальною при укладенні мирних договорів та проведенні розслідувань.

Окрім того, наразі існує чимала кількість платформ-архівів, наприклад, Архів Війни (Архів Війни, n.d.), Діти війни (Діти Війни, n.d.), Платформа пам'яті Меморіал (Платформа Пам'яті “Меморіал,” n.d.) тощо.

На платформі Архів Війни зібрані всі цифрові матеріали, пов'язані з повномасштабним вторгненням в Україну. “Щоденні події, воєнні злочини, аудіо, відео та фото матеріали, матеріали розслідувань, база російської пропаганди” (Архів Війни, n.d.) тощо – все це каталогізується адміністраторами та розміщується для збереження історії та полегшення розслідувань міжнародних судів. Мета проєкту, за словами організаторів:

- “Створити об'єднану базу даних цифрових матеріалів і зареєстрованих фактів воєнних злочинів проти України, зібраних у загальний каталог із залученням широкої мережі українських та іноземних партнерів.
- Зробити архів зручним та ефективним інструментом пошуку та аналізу матеріалів про повномасштабну війну рф проти України.
- Забезпечити довгострокове надійне збереження матеріалів та інформації.
- Сприяти захисту від дезінформації та боротьбі з російською пропагандою.
- Сприяти правосуддю та досягненню справедливості для народу України.
- Зберегти історію спротиву українського народу для майбутнього і захистити від можливих маніпуляцій.” (Архів Війни, n.d.)

Щодо платформи Діти війни, то це державний ресурс, на якому розміщено всю відому інформацію та статистику загиблих, поранених, зниклих, знайдених, депортованих та повернених дітей (Діти Війни, n.d.). Платформа пам'яті Меморіал створена з метою збереження інформації про всіх загиблих під час війни росії проти України, як військових, так і цивільних. Як і ресурси,

що поширюють історії війни різних людей, ці архіви стануть надзвичайно важливими джерелами доказів воєнних злочинів під час розслідувань Міжнародного кримінального суду.

Особливу роль у сприянні завершенню конфлікту та інформаційній підтримці громадян відіграють функції застосунку ДІА – державного мобільного додатка, розробленого Міністерством цифрової трансформації України. Найбільш значущими в контексті даної роботи є наступні послуги та функції ДІІ:

- Дія.TV та Дія.Радіо 24/7 транслюють державні новини, допомагаючи населенню уникати дезінформації. Дія.Радіо продовжить мовлення, навіть якщо місцеві радіостанції перестануть працювати. “Завдяки Дія.TV українці мають безоплатний доступ до новин просто у смартфоні. Тепер до українських новин додали і міжнародні. Першим додали провідне світове медіа – CNN International.” – Михайло Федоров (Якісні Новини У Смартфоні: Відтепер У Дії Можна Дивитися CNN International, n.d.).
- «Ворог» – функція, що дозволяє громадянам повідомляти про ворожі війська, техніку і колаборантів. Дає можливість державним органам відслідковувати пересування ворожих об’єктів та своєчасно реагувати.
- «Відновлення» – програма, запущена для допомоги населенню ремонтування житла, пошкодженого через воєнні дії. Є важливою ініціативою, яка активно працює вже зараз, та стане надзвичайно корисною на етапі розбудови країни та підтримання миру.
- Опитування дозволяють відслідковувати суспільні настрої, допомагають вирішувати актуальні проблеми і отримувати думку населення щодо змін, реформ та ініціатив, особливо під час тривання конфлікту.

Варто також зазначити, що ще до початку повномасштабної війни, у 2014 році, після окупації частин Донецької та Луганської областей було запущено

проект “Донбаський діалог” (<https://www.donbassdialog.org.ua>). Метою цієї ініціативи була взаємодія з громадами, розв’язання актуальних проблем, сприяння мирному процесу. За інформацією на ресурсі CivilM+, двічі на рік платформа проводить так звані діалогові марафони, задача яких, за допомогою “технології краудсорсингу (...) виділити проблеми та питання з поміж якнайбільшої кількості позицій” (Захарова, 2022).

2.2. Діджиталізація врегулювання конфліктів: SWOT-аналіз.

Цифровізація процесів миротворчості є доволі неоднозначним питанням. Використання технологій дозволяє значно полегшити та прискорити миротворчі процеси. Але, в той же час існує немало ризиків, які необхідно враховувати. Переваги, недоліки, можливості та загрози, що, на мою думку, супроводжують впровадження цифрових технологій у процеси мирного врегулювання конфліктів викладено у SWOT-аналізі нижче.

Переваги:

- 1) Легша та ефективніша комунікація. Медіатори, спеціальні представники та інші члени миротворчих місій можуть підтримувати зв’язок як між собою, так і зі сторонами конфлікту, що сприятиме більш плідному та інклюзивному діалогу.
- 2) Поширення інформації. Використання ЗМІ та соціальних мереж дозволяє своєчасно інформувати місцеві громади, залучені у конфлікт, та інші країни щодо актуальних подій.
- 3) Інклюзивність: “Цифрові технології, зокрема соціальні медіа, надають безпрецедентні можливості для забезпечення більшої інклюзивності в процесі медіації. (...) Вони пропонують нові можливості для залучення та включення точок зору різних зацікавлених сторін, у тому числі жінок, молоді та традиційно ізольованих або важкодоступних груп, на різних етапах процесу

медіації.” (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019, с. 24)

Недоліки:

- 1) Ризики щодо конфіденційності та безпеки. Використання цифрових технологій може ставити під загрозу конфіденційність даних сторін конфлікту, деталей миротворчих процесів тощо. Наприклад, інформація із закритих медіаційних зустрічей може бути розповсюджена. Тому важливо заздалегідь встановити правила використання цифрових пристроїв, яких мають дотримуватися всі учасники.
- 2) Ризики щодо можливості некоректної інтерпретації повідомлень, особливо від час спілкування зі сторонами конфлікту. Це може знизити довіру та загальмувати миротворчий процес (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019).
- 3) Надмірне використання цифрових інструментів. Це може призвести до нехтування медіаторами та миротворчими групами важливістю та ефективністю особистого спілкування, яке є незамінним та надзвичайно важливим в процесі миробудівництва. Дане явище також може викликати “помилкове відчуття прийняття обґрунтованих рішень, особливо коли інформація не підтверджується присутністю та збором даних на місці.” (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019, с. 18)

Можливості:

- 1) Наразі блокчейн-технології є занадто важкими для використання у миротворчих процесах, але “у майбутньому вони можуть стати більш безпечним і надійним засобом для команд медіаторів в контексті управління та обміну інформацією, що стосується процесу медіації, а також виконання мирних угод.” (Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict, 2019, с. 15)

- 2) Використання таких технологій, як геоінформаційні системи (Liveuamap) та супутникові знімки (Maxar), дозволяють отримувати географічну інформацію з метою швидкого реагування та попередження конфліктів. Окрім того, вони дають можливість відстежувати перебіг конфлікту та можуть використовуватись для моніторингу виконання сторонами домовленостей (наприклад, припинення вогню, відведення військ тощо) (BBC News Україна, 2021).

Загрози:

- 1) Дезінформація. Величезна проблема, з якою стикаються члени миротворчих операцій, адже соціальні медіа можна з легкістю використовувати для поширення дезінформації, загострення конфліктів, маніпулювання громадською думкою. Все це створює ризики для зусиль з розбудови миру.
- 2) Відсутність доступу до технологій. Деякі громади можуть не мати доступу до певних технологій або уряд країни може жорстко їх контролювати та іноді обмежувати. Приклад: під час Арабської весни уряди Сирії та Єгипту повністю відключали свої країни від Інтернету на тривалий час.

2.3. Висновки до розділу 2.

Цифровими технологіями, які використовуються у миротворчій діяльності, є платформи, ресурси та цифрові інструменти, які полегшують збір даних, їх аналіз, інтерпретацію, поширення серед населення тощо.

Цифрові технології дуже часто використовуються у миротворчих операціях. Основні приклади:

- 1) Геоінформаційні системи. Ресурс Liveuamap був створений українцями з метою отримання перевірених даних про події під час Революції гідності в реальному часі та поширення їх серед громадян.

Наразі, з 2015 року, він використовується ООН для моніторингу перебігу подій у Сирії, раніше був застосований для оцінки можливості створення гуманітарних коридорів.

- 2) Аналіз конфлікту. Crowdfunding-систему під назвою Voix des Kivus було використано у Демократичній Республіці Конго. Вона допомогла гуманітарним та миротворчим групам отримати інформацію про ситуацію у важкодоступних районах провінції Ківу.
- 3) Аналіз медіа. Розроблений ООН інструмент під назвою Qatalog на базі штучного інтелекту, який вміє розпізнавати та аналізувати радіомовлення.

На Женевському тижні миру було озвучено три шляхи впровадження технологій у миротворчі процеси. Ними виявилися:

- 1) Великі дані;
- 2) Соціальні медіа та ЗМІ;
- 3) Демократизація даних.

Під час війни росії проти України використовується велика кількість цифрових технологій. Найважливішими з них є: супутники Starlink і компанія Махаг, які дозволяють відслідковувати пересування ворожих військ; платформи цифрового сторітелінгу та платформи-архіви (Моя Війна, Архів Війни, Діти війни, Платформа пам'яті Меморіал), які сприяють збереженню та поширенню інформації щодо подій війни, пережитих історій людей, пам'яті загиблих військових та цивільних осіб, статистики щодо дітей війни.

У SWOT-аналізі було виділено наступні пункти:

- переваги – легка та ефективна комунікація між медіаторами, сторонами процесу та громадами, що сприяють позитивному перебігу миротворчих процесів; швидке розповсюдження інформації дає можливість інформувати громади щодо актуальних подій; цифрові технології сприяють більшій інклюзивності під час процесу миробудівництва.

- **недоліки** – ризики стосовно конфіденційності та безпеки, адже використання технологій може стати причиною небажаного розкриття секретної інформації щодо деталей миротворчих операцій; ризики неправильного розуміння повідомлень іншими сторонами, зниження довіри між сторонами процесу; явище “помилкового відчуття прийняття обґрунтованих рішень”.
- **можливості** – блокчейн технології у майбутньому стануть корисними для управління та обміну інформацією щодо мирних угод та миротворчих процесів; геоінформаційні системи та супутникові знімки дають можливість слідкувати за станом конфлікту та своєчасно реагувати на потенційні конфлікти.
- **загрози** – дезінформація, яку легко поширювати в мережі; відсутність доступу до технологій у деяких громад.

РОЗДІЛ 3. ТЕХНОЛОГІЇ У МИРОТВОРЧОСТІ: ЕКСПЕРТНА ДУМКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

3.1. Програма дослідження.

Проблемна ситуація. Останніми роками цифрові технології почали пропонуватися та активно застосовуватися організаціями під час миротворчих місій як інструментів, мета яких – полегшення процесу збору даних та їх аналізу, комунікації, моніторингу виконання сторонами конфлікту домовленостей, слідкування за подіями на небезпечних територіях тощо. ООН пропонує багато методів цифровізації процесів миротворчості. Але важливим є дослідження того, наскільки ефективними на корисними можуть бути ці технології під час реальних операцій у різних середовищах.

Об'єктом дослідження є процеси діджиталізації врегулювання конфліктів на глобальному рівні, що зараз мають назву “цифрова миротворчість”.

Предметом дослідження є ставлення медіатора до використання цифрових технологій у миротворчості.

Мета дослідження – визначити, наскільки масштабним є впровадження цифрових технологій у миротворчій діяльності, а також отримати інформацію про те, наскільки зручно та ефективно їх використовувати у місіях з відновлення миру.

Завдання:

- отримати інформацію стосовно досвіду експерта у використанні цифрових технологій під час миротворчої місії;
- визначити нюанси, що стосуються обережного застосування технологій та непорушення принципів медіації;
- виявити особливості використання технологій у міжкультурних середовищах;
- дізнатися, якими є перспективи цифрової миротворчості у майбутньому;
- отримати поради та рекомендації медіатора щодо використання цифрових технологій.

Гіпотези:

- 1) Цифрові технології на сьогоднішній день є невід'ємною частиною миротворчого процесу та активно використовуються у миротворчих місіях.
- 2) Використання цифрових технологій у миротворчій діяльності несе за собою певні ризики, які стосуються конфіденційності, безпеки та взаєморозуміння, що може ставити під загрозу прогрес миротворчої операції.
- 3) Активне використання цифрових технологій у миротворчій діяльності свідчить про те, що у майбутньому вони стануть основними інструментами для вирішення конфліктів.

Обґрунтування методики дослідження. Для проведення дослідження було обрано якісний метод, а саме – експертне інтерв'ю. Цей тип дослідження дозволяє отримати та проаналізувати думку експерта в певній сфері, а також дає змогу дізнатися більш детальну та професійну інформацію стосовно досліджуваного явища. Розмова з людиною, що брала участь у миротворчій операції та відчула на собі особливості, переваги та недоліки застосування цифрових технологій у миротворчому процесі, може надати нам виняткову інформацію, яку неможливо знайти у літературі.

Обґрунтування вибірки. Критерії відбору експерта для дослідження були наступні:

- діючий або колишній медіатор;
- участь у миротворчій місії;
- досвід використання цифрових технологій під час миротворчої операції;
- участь у місії однієї з наступних організацій – ООН, ОБСЄ або НАТО (бажано, але необов'язково).

Експертом було обрано медіаторку на ім'я Енн Мері Макдональд, яка брала участь у миротворчій операції Організації Об'єднаних Націй у Південному Судані.

3.2. Аналіз експертного інтерв'ю.

Гіпотеза 1. Цифрові технології на сьогоднішній день є невід'ємною частиною миротворчого процесу та активно використовуються у миротворчих місіях.

Енн Мері Макдональд була частиною миротворчої місії ООН у Африці, Південному Судані. За словами медіаторки, у своїй операції вони використовували SAGE – Геопросторове підприємство ситуаційної обізнаності. Це комп'ютерна ІТ-система звітування, яка значно покращує якість звітності на території проведення місії. У Південному Судані вона також дала можливість оперативному персоналу та планувальникам класифікувати інциденти в режимі реального часу. Цей інструмент дозволив членам місії отримувати чітку та повну картину ситуації, що сприяло виконанню Енн та її командою загального мандату із захисту цивільного населення.

Енн: “Усі основні підрозділи Відділу з цивільних питань (CAD), Відділу з прав людини (HRD), Відділу реінтеграції, реабілітації та захисту (RRP), Відділу безпеки (UNDSS), Відділу захисту дітей (CPU) та Відділу з політичних питань (PAD) щоденно звітували в системі SAGE, причому кожен підрозділ звітував з точки зору свого конкретного мандату. Наприклад, Відділ з цивільних питань повідомляв про зґвалтування жінок у певній місцевості, щоб проаналізувати, чи не використовується сексуальне та гендерне насильство як зброя у війні, тоді як Відділ з прав людини повідомляв про специфіку інциденту і стежив за доступом до правосуддя для жертв.”

Варто зазначити, що Південний Судан є країною з низьким рівнем освіти, особливо освіти для жінок, та рівнем розвитку країни загалом. Тому, використання цифрових технологій під час місії Енн було дуже обмеженим – використовувалися в основному найпростіші базові технології.

Енн: “Для досягнення сталого миру необхідний доступ до правосуддя. У таких країнах, як Південний Судан, освіта дівчаток не завжди є пріоритетом у

сім'ях та суспільстві. Тому жінки-поліцейські дуже часто неграмотні, що впливає на їхню здатність записувати свідчення. Для боротьби з цим у поліцейських відділах були видані персональні диктофони, щоб записувати аудіозаписи свідчень жінок, які потім можна було б розшифрувати для судів.”

Окрім того, через низький рівень розвитку країни у команди миротворчої місії не було можливості проводити повноцінні семінари, діалоги з розбудови миру тощо. Вони були вимушені використовувати найпростіші презентації у Power Point у поєднанні з наочними посібниками. Енн також було зазначено, що, через проблеми з рівнем розвитку, їм постійно доводилося використовувати місцевих перекладачів для подальшої передачі сказаного, щоб сесії були ефективними. Але це сильно сповільнювало процес комунікації.

Щодо застосування комунікаційних технологій, таких як мобільні додатки, мобільні телефони та високочастотні радіостанції, то вони були надзвичайно ефективними для донесення інформації до цільової аудиторії, а також для спілкування з людьми у віддалених важкодоступних через рівень конфлікту місцях. Але, на думку Енн, “не завжди доцільно передавати високочутливу інформацію через такі канали, оскільки вони часто прослуховуються співробітниками національної безпеки, які є державними службовцями, а також недержавними озброєними суб'єктами.” Спілкування з ключовими лідерами найчастіше проходило саме віч-на-віч.

Енн: “Зазвичай найефективнішим способом комунікації був старий добрий спосіб особистого спілкування один на один з ключовими лідерами. (...) Для мене, як офіцера з цивільних питань (CAD), інформація, зібрана під час зустрічей з ключовими лідерами, не може бути рівноцінною інформації, зібраній жодним іншим способом.

Проаналізувавши наведені вище відповіді Енн, стає зрозуміло, що цифрові технології дійсно є надзвичайно ефективними та спрощують процеси миротворчості. Але варто зважати, що їх ефективність обмежується рівнем розвитку країни, в якій проводиться місія.

Висновок: гіпотезу 1 підтверджено.

Гіпотеза 2. Використання цифрових технологій у миротворчій діяльності несе за собою певні ризики, що стосуються конфіденційності, безпеки та взаєморозуміння, що може ставити під загрозу прогрес миротворчої операції.

Використовуючи цифрові технології під час місій у конфліктних регіонах, надзвичайно важливо бути обережними та слідкувати за способом ставлення питань, передачею інформації, щоб нікому не нашкодити. За словами Енн, при будь-яких особистих медіаціях, діалогах тощо у Південному Судані, в яких вона брала участь, технології не використовувалися. Нотатки завжди робилися за участю персоналу, який записував усе від руки.

Енн: “Використовуючи мобільні телефони тощо, ми завжди пам'ятали про обережність у питаннях, які можуть поставити людину під загрозу. Щоб запобігти цьому, ми часто виділяли невеликі кошти на придбання мобільного зв'язку, щоб люди могли спілкуватися за допомогою повідомлень у WhatsApp. Ми значною мірою поклалися на WhatsApp для спілкування там, де це було можливо через поганий телефонний зв'язок. Однак під час загострення конфлікту телефонний зв'язок відключався урядом, щоб запобігти обміну інформацією, а також поширенню пропаганди і дезінформації в соціальних мережах.”

Зрозуміло, що використання мобільних пристроїв несе за собою чималу кількість ризиків. Вони можуть прослуховуватися, що ставить під загрозу конфіденційність інформації та особисту безпеку людей. Також, всім відомо, що соціальні медіа дуже часто використовуються для поширення дезінформації у суспільстві, особливо в тих громадах, які знаходяться в стані конфлікту – “Крім того, використання WhatsApp, як і текстових повідомлень, може бути відкритим для неправильної інтерпретації, а за наявності мовних бар'єрів це може посилюватися.”

Енн: “Як миротворці, ми завжди пам'ятаємо про необхідність працювати за принципом “Не нашкодь”. Це стосується як наративу, який передається від ключових завдань керівництва, так і того, як ми спілкуємося по мобільному телефону, радіо тощо, що означає – ви не ставите прямих запитань, які можуть

мати наслідки для безпеки людини, з якою ви спілкуєтеся. Під час спілкування з людьми, які є прихильниками уряду, державними службовцями тощо, ви завжди повинні пам'ятати про порядок денний, який стоїть за повідомленням, що передається. Саме тому, коли ми отримували інформацію, ми намагалися перевірити її з різних джерел у суспільстві. Для цього ми відвідували офіси та особисто спілкувалися з представниками, де це було можливо за наявності безпечних умов.

На думку Енн, найкращим способом спілкування та отримання інформації є саме комунікація віч-на-віч. Але і вона має свої ризики, особливо, якщо мова йде про конфлікт у мультикультурних громадах.

Енн: “Найефективнішим способом збору інформації, на мою думку, є старий добрий спосіб особистого спілкування з ключовими лідерами – віч-на-віч. Він надає розвіднику можливість читати мову тіла тощо. Однак покладатися на перекладачів може бути дуже проблематично. В африканському контексті широко розповсюджений трайбалізм і міжплемінні конфлікти між громадами. У таких умовах збирач інформації повинен пам'ятати про те, з якого племені походить перекладач або культурний посередник, оскільки це може серйозно вплинути на переклад, а також перешкодити співрозмовнику говорити і розкривати точну інформацію.”

Як можна зрозуміти з відповідей Енн, використання цифрових технологій дійсно має велику кількість ризиків. Необхідно бути надзвичайно обережним під час формулювання питань, обміну чутливою інформацією (нею може бути вся отримана інформація, адже вона стосується перебігу процесу мирного врегулювання конфлікту). Окрім того, важливо розуміти, що культурні та контекстуальні відмінності також мають вплив на інтерпретацію інформації – особливо важко це відслідковувати та виправляти при комунікації за допомогою цифрових пристроїв.

Висновок: гіпотезу 2 підтверджено.

Гіпотеза 3. Активне використання цифрових технологій у миротворчій діяльності свідчить про те, що у майбутньому вони стануть основними інструментами для вирішення конфліктів.

З досвіду Енн, найбільш значущою технологією, яка відіграла важливу роль у процесі миротворчості у Південному Судані, була система SAGE (Геопросторове підприємство ситуаційної обізнаності), за допомогою якої можна було слідкувати за ситуацією в зоні конфлікту та своєчасно реагувати на події.

Енн: “На жаль, не можу (навести приклад кейсу, коли технології відіграли значну роль у сприянні ефективному вирішенню конфліктів та миробудівництву). Тільки система SAGE, яка надає якісний аналіз та інформацію про випадки конфліктів і може допомогти побачити тенденції.”

Як уже було зазначено, використання технологій дуже утруднюється, якщо конфлікт проходить на території, що відрізняється невисоким рівнем розвитку. Технології в таких випадках обмежуються найбільш простими пристроями, наприклад, мобільні телефони, мобільні додатки, диктофони, високочастотні радіостанції тощо.

Енн: “Я не уявляю, що вони (технології) можуть відігравати таку важливу роль у вкрай нерозвинених контекстах.”

Із діджиталізацією багатьох аспектів миробудівництва команди часто зводять до мінімуму особисту комунікацію, як з громадськістю, так і зі сторонами конфлікту. Але, на думку Енн, важливо розуміти, що комунікація віч-на-віч може надати більше можливостей та переваг в контексті безпеки, взаєморозуміння, інформативності тощо.

Енн: “Я завжди радила б людям ніколи не недооцінювати силу особистого спілкування. Я справді не можу придумати жодної технології, яка б перевершила це. Це безпечно, інформативно з точки зору мови тіла тощо, і якщо ви добре побудуєте своє інтерв'ю, ви можете отримати багато інформації. Особисте спілкування також може мати ефект снігової кулі, коли вони

(інформанти) згадують вас при розмові з іншими і можуть зв'язати вас з іншою людиною, яка була свідком або має власний погляд на ситуацію.”

Із проаналізованого вище стає зрозумілим, що цифрові технології мають значущі обмеження у використанні під час миротворчих місій, тому широке їх застосування у найближчому майбутньому не можна назвати можливим.

Висновок: гіпотезу 3 спростовано.

3.3. Тенденції та перспективи використання технологій у процесах вирішення конфліктів.

Питання, що стосується перспективи постійного застосування цифрових технологій для процесів врегулювання конфліктів є дискусійним. В теорії все виглядає ефективно та без особливих значущих недоліків. Але на практиці реалізувати таку масштабну ініціативу з діджиталізації миротворчості є надзвичайно складним. Це може зайняти багато років, адже найбільша проблема впровадження цифрових технологій – це невідповідність рівня розвитку країн рівню розвитку технологій.

Це яскраво прослідковується на прикладі Південного Судану, на території якого проходила миротворча операція опитаної медіаторки Енн Мері Макдональд. Як було нею зазначено, рівень розвитку був надзвичайно низьким, рівень освіти й технологій – так само. Миротворці та інші підрозділи операції були змушені використовувати прості презентації для доповідей, а мобільний зв'язок та високочастотні радіостанції періодично блокувалися урядом. Через це команди миротворчої місії були дуже обмежені у можливостях використання технологій.

Як бачимо з коментарів Енн стосовно місії в Південному Судані, найлегше та найефективніше використовувати систему звітування SAGE, що дозволила в реальному часі слідкувати за інцидентами в регіоні та вживати відповідних заходів.

Трохи подібну роль відіграють геоінформаційні інструменти, наприклад, Liveuamap чи супутникові знімки, які згадувались у попередньому розділі. Завдяки ним можна було моніторити перебіг подій конфліктів (переміщення груп; виконання домовленостей; інциденти тощо) у реальному часі та своєчасно реагувати.

Наразі організації намагаються якомога частіше та активніше залучати цифрові технології для спрощення миротворчої діяльності. Можна із впевненістю стверджувати, що використання цифрових технологій у даній сфері є інноваційним та перспективним впровадженням. Але його реалізація будується на положеннях, які ще не було досягнуто на практиці.

Рівень успіху та ефективності цієї ініціативи дуже сильно залежатиме від того, як організатори місій підійдуть до проблеми обмеженості та відсутності доступу до технологій у деяких країнах.

Основними принципами та положеннями, на яких повинна будуватися майбутня діджиталізація миротворчих процесів, на думку ООН є (“Strategy for the Digital Transformation of UN Peacekeeping,” 2021):

- 1) Доступність. Вважається, що впровадження та використання технологій позитивно впливає на можливість отримання людям з обмеженими можливостями доступу до технологій, як і у всіх інших.
- 2) Конфіденційність та безпека даних. Інформація, яка збирається під час миротворчих місій є конфіденційною та використовується для виконання мандатів операцій.
- 3) Орієнтація на попит. Технології, які застосовуються під час миротворчих місій, ґрунтуються на її потребах і враховують вимоги всіх етапів миротворчої операції.
- 4) “Не нашкодь”. Цифрові технології в миротворчості повинні використовуватися із врахуванням інтересів, прав, потреб людей, які беруть у ній участь. Збереження їхньої безпеки повинно бути одним із пріоритетів.

- 5) Гендерна чутливість. Технології повинні враховувати такі гендерні аспекти, як нерівність у доступі, відмінність у рівні освіти тощо.
- 6) Орієнтованість на людину. Технології не повинні бути важкими у використанні, а доступними для всієї тих, хто повинен буде ними користуватися.
- 7) Дотримання прав людини. Використання технологій повинно спиратися на правову базу та дотримуватися всіх положень щодо прав людини.
- 8) Інклюзивність та прозорість. Застосування технологій під час миротворчої діяльності спирається на мандати місій і реалізується в інклюзивний та прозорий спосіб.
- 9) Мультидисциплінарність. Поєднує в собі різноманітні досвід, навички, інструменти.
- 10) Партнерство. Використання цифрових технологій повинно відбуватися за співпраці з іншими організаціями, технологічними компаніями, дослідницькими інститутами.
- 11) Реалістичність. Технології є додатковим інструментом вирішення конфліктів і аж ніяк не можуть застосовуватися для вирішення всіх задач і аспектів місії.
- 12) Сталість. Технології, які використовуються під час миротворчості, мають відповідати завданням миротворчої місії, але, в той же час, бути гнучкими, адаптивними до різних умов та змін, що можуть відбуватися в процесі відновлення миру.

Деякі з цих положень корелюють із тим, що було згадано Енн Мері Макдональд на експертному інтерв'ю. А саме ті, що стосуються конфіденційності, принципу “Не нашкодь”, орієнтованості на людину, дотримання прав людини та інклюзивності.

Важливо також зазначити, що використання технологій для полегшення процесу миротворчості є надвичайно вимогливою ідеєю. На сьогоднішній день технології використовуються не на повну потужність. Це пов'язане з тим, що

наразі існує багато недоліків та зовнішніх обмежень (наприклад, як вже було зазначено, низький рівень розвитку країни, у якій проходить миротворча операція) тощо. Все це знижує ефективність використання технологій для врегулювання конфліктів та гальмує процеси комунікації, аналізу ситуації, реагування на інциденти тощо.

Для вирішення цієї проблеми та збільшення ефективності й масштабів використання технологій в майбутньому, ООН було запропоновано кілька цілей на майбутні роки (“Strategy for the Digital Transformation of UN Peacekeeping,” 2021):

1. Впровадження інновацій в технології.
2. Максимізація потенціалу наявних та нових технологій.
3. Виявлення безпекових загроз для медіаторів під час операцій та реалізація мандатів миротворчих місій.
4. Забезпечення відповідального використання технологій.

3.4. Висновки до розділу 3.

Дослідження думки медіатора методом експертного інтерв'ю було проведене з метою визначення масштабів впровадження цифрових технологій у миротворчій діяльності і отримання даних стосовно зручного та ефективного їх використання у місіях із відновлення миру.

Експертом для інтерв'ю було вирішено обрати медіаторку Енн Мері Макдональд, учасницю миротворчої місії ООН у Південному Судані.

Під час складання програми дослідження було виведено три гіпотези:

- Цифрові технології на сьогоднішній день є невід'ємною частиною миротворчого процесу та активно використовуються у миротворчих місіях.
- Використання цифрових технологій у миротворчій діяльності несе за собою певні ризики, які стосуються конфіденційності, безпеки та

взаєморозуміння, що може ставити під загрозу прогрес миротворчої операції.

- Активне використання цифрових технологій у миротворчій діяльності свідчить про те, що у майбутньому вони стануть основними інструментами для вирішення конфліктів.

Під час аналізу експертного інтерв'ю перша та друга гіпотези були підтверджені, а третя – спростована.

Щодо перспектив впровадження технологій у миротворчі процеси – то наразі, на жаль, можливості їх застосування є вкрай обмеженими, через внутрішні та зовнішні фактори. Можливість використання технологій надзвичайно сильно залежить від середовища, де проводиться миротворча операція, від рівня розвитку громади та готовності частково покластися на технології, від можливостей регіону надати технологічну платформу для ефективного застосування технологій для врегулювання конфліктів мирними шляхами.

ВИСНОВКИ

Дана робота була спрямована на вивчення використання цифрових технологій у медіаційній та миротворчій практиках. Зважаючи на те, що всі сфери суспільства активно діджиталізуються вже багато років, те ж саме відбувається і зі сферою врегулювання конфліктів.

Перший розділ розкриває сутність таких понять як медіація та миротворча діяльність. Отже, медіація – це добровільний процес вирішення конфлікту, під час якого третя нейтральна сторона або, іншими словами – медіатор, слідує за сесіями та допомагає сторонам конфлікту дійти згоди.

Що стосується миротворчих процесів, то виділяють три процеси, які стосуються забезпечення міцного миру, і, насправді, є невід’ємними. Це – миротворення, миробудівництво та підтримання миру. Миротворчі місії ООН відрізняються ефективністю, меншою вартістю, а також, багатостороннім розподілом відповідальності за надання людських ресурсів.

Найбільшими за масштабами діяльності можна виокремити наступні три організації, чия діяльність повністю або частково включає участь у миротворчих місіях. Ними є Організація Об’єднаних Націй (ООН), Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Північноатлантичний альянс (НАТО).

Загалом, у процеси медіації цифрові технології стали впроваджувати з початком локдауну через пандемію Covid-19. Електронним став кожен аспект процесу – від реєстрації на сесію до підписання договору.

Другий розділ містить інформацію щодо конкретних випадків використання на миротворчих місіях цифрових технологій. Акцентовано увагу було на наступних ситуаціях:

- Інструмент Liveuamap, створений українцями для того, щоб отримувати достовірну інформацію про події під час конфлікту. Зараз використовується ООН для відслідковування подій у Сирії.

- Crowdfunding-систему під назвою Voix des Kivus було використано у Демократичній Республіці Конго для отримання миротворцями інформації про ситуацію у важкодоступних районах.
- Інструмент Qatalog від ООН, чиї технічні можливості дозволяють розпізнавати та аналізувати радіо-мовлення.

Цікавим є аналіз цифрових технологій, що використовуються під час війни росії проти України та стануть доказами під час мирних процесів, міжнародних судів та післявоєнної розбудови. Розповсюдженими технологіями можна назвати:

- моніторинг ситуації за допомогою супутникових знімків;
- платформи-архіви, на яких розміщується інформація щодо загиблих/зниклих людей та інша статистика;
- платформи діджитал-сторітелінгу, завдяки яким люди можуть ділитися своїми історіями війни.

В другому розділі також було здійснено SWOT-аналіз цифрових технологій в контексті ефективності їх використання під час миротворчих операцій.

Третій розділ був зосереджений на прикладному дослідженні. Було застосовано якісний метод – експертне інтерв'ю; обраний експерт – медіаторка Енн Мері Макдональд, член миротворчої операції ООН у Південному Судані. За результатами проведеного експертного інтерв'ю було проаналізовано виведені раніше гіпотези.

Гіпотеза про невід'ємність на сьогоднішній день цифрових технологій від миротворчого процесу та активність їх використання у місіях підтвердилася. Гіпотеза, про те що цифрові технології мають безпекові ризики і через це можуть ставити під загрозу прогрес миротворчої операції, підтвердилася. Гіпотеза стосовно набуття в майбутньому цифровими технологіями ролі основного інструмента для вирішення конфліктів спростувалася.

Загалом, можна зробити висновок, що цифрові технології мають великий потенціал для полегшення процесів підтримання миру. Але зараз цей потенціал

обмежений через відсутність відповідних умов для розвитку. Втілення такої ідеї може зайняти дуже багато часу. Можливість належного використання технологій знижується у вимогливих та небезпечних середовищах, де проводяться миротворчі місії. Окрім того, як було зазначено раніше, ефективність застосування технологій напряду залежить від рівня розвитку регіону, а, як відомо, найчастіше миротворчі операції відбуваються у країнах Африки, Близького та Середнього Сходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Архів війни. (n.d.). <https://ukrainewararchive.org/>
- BBC News Україна. (2021, January 16). Liveuamap. Як українці створили мапу, яка розповідає про війни та протести в усьому світі. BBC News Україна. <https://web.archive.org/web/20210123134943/https://www.bbc.com/ukrainian/news-55543745>
- Діти війни. (n.d.). <https://childrenofwar.gov.ua/>
- Завдяки проєкту «Моя війна» майже 19 мільйонів людей дізналися правду про події в Україні. (2022, September 14). Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3571135-zavdaki-proektu-moa-vijna-majze-19-miljoniv-ludej-diznalisya-pravdu-pro-podii-v-ukraini.html>
- Захарова, О. (2022, January 29). Платформа «Донбаський діалог» | CivilMPlus. CivilMPlus. <https://civilmplus.org/uk/actors/platforma-donbaskij-dialog/>
- Платформа пам'яті “Меморіал.” (n.d.). Меморіал Жертв Війни. <https://www.victims.memorial/>
- Якісні новини у смартфоні: відтепер у Дії можна дивитися CNN International. (n.d.). Дія. <https://diia.gov.ua/news/yakisni-novini-u-smartfoni-vidteper-u-diyi-mozhna-divitisya-cnn-international>
- Abdel Wahab, M. S., Katsh, E., & Rainey, D. (2012). *Online dispute resolution: Theory and practice. A treatise on technology and dispute resolution*. Hague: Eleven International Publishing.
- Bennett, T. (2012). *The role of mediation: A critical analysis of the changing nature of dispute resolution in the workplace*. Industrial Law Journal, 41(4), 479 – 480
- Better World Campaign. (2022, May 11). UN Peacekeeping: A Force for Global Peace and Stability - Better World Campaign. <https://betterworldcampaign.org/resources/briefing-book-2022/peacekeeping-global-peace-stability>

- Bondy, V., & Doyle, M. (2011). *Mediation in judicial review: A practical handbook for lawyers*. London: The Public Law Project.
- Boutros-Ghali, B. (1992). *An agenda for peace :: preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping : report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992* /: Boutros Boutros-Ghali. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/145749>
- Conflict prevention and resolution. (n.d.). OSCE. <https://www.osce.org/conflict-prevention-and-resolution>
- Della Noce, D. J., Bush, R. A. B., & Folger, J. P. (2002). *Clarifying the Theoretical Underpinnings of Mediation: Implications for Practice and Policy*. Pepperdine Dispute Resolution Law Journal, 3(1), 39 – 65 https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1107&context=faculty_scholarship
- Digital Technologies and Mediation in Armed Conflict*. (2019). United Nations Department of Political and Peacebuilding Affairs and Centre for Humanitarian Dialogue. <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/DigitalToolkitReport.pdf>
- Dlewis. (2022). Three Ways Technology Can Promote Peace: Geneva Peace Week. Vision of Humanity. <https://www.visionofhumanity.org/three-ways-technology-can-promote-peace/>
- Fisher, R.J. (2001). *Methods of Third-Party Intervention*.
- Galtung, J. (1996). *Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilisation*. Oslo: PRIO.
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*.
- Other Conflict Resolution Skills.docx - Mediation is a procedure in which the parties discuss their disputes with the assistance of a trained | Course Hero. (2022,

- January 6). <https://www.coursehero.com/file/124740193/Other-Conflict-Resolution-Skillsdocx/>
- Qatalog – UN Global Pulse. (n.d.). <https://www.unglobalpulse.org/microsite/qatalog/>
- Ramsbotham, O., Woodhouse, T., & Miall, H. (2016). *Contemporary Conflict Resolution*. John Wiley & Sons.
- Rupesinghe, Kumar; & Michiko Kuroda, eds, (1992) *Early Warning and Conflict Resolution*. London: Macmillan.
- Schirch, L. (2020). *25 Spheres of Digital Peacebuilding and PeaceTech*. Policy Brief, 93. https://toda.org/assets/files/resources/policy-briefs/t-pb-93_lisa-schirch.pdf
- Staff, P. (2023). The Mediation Process and Dispute Resolution. PON - Program on Negotiation at Harvard Law School. <https://www.pon.harvard.edu/daily/mediation/dispute-resolution-how-mediatio-unfolds/>
- Strategy for the Digital Transformation of UN Peacekeeping. (2021). United Nations Peacekeeping. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/20210917_strategy-for-the-digital-transformation-of-un-peacekeeping_en_final-02_17-09-2021.pdf
- The Role of Social Media in the Arab Uprisings | Pew Research Center. (2019, December 31). Pew Research Center's Journalism Project. <https://www.pewresearch.org/journalism/2012/11/28/role-social-media-arab-uprisings/>
- Ushahidi - Voix des Kivus: A Crowd-Seeding System in DRC. (n.d.). <https://www.ushahidi.com/about/blog/voix-des-kivus-a-crowd-seeding-system-in-drc/>
- Warfield, W., & Sentongo, A. (2011, May 13). *Political leadership and conflict resolution*. ACCORD. <https://www.accord.org.za/ajcr-issues/political-leadership-and-conflict-resolution/>
- What is NATO? (n.d.). What Is NATO? <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>

What is peacekeeping. (n.d.). United Nations Peacekeeping.
<https://peacekeeping.un.org/en/what-is-peacekeeping>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Питання для експертного інтерв'ю медіатора.

1. Can you share your experience with using technology in mediation and peacebuilding? How have you incorporated technology into your practice?
2. What specific technological tools or platforms have you found effective in facilitating mediation processes or peacebuilding initiatives?
3. In your opinion, what are the main benefits or opportunities that technology offers in the field of mediation and peacebuilding?
4. Have you encountered any challenges or limitations when utilizing technology in mediation and peacebuilding?
5. How do you ensure that the use of technology does not negatively impact the principles of neutrality, confidentiality, and trust in the mediation process?
6. What are some ethical considerations that mediators should be mindful of when incorporating technology into their work?
7. How does the use of technology affect the dynamics of communication and collaboration among parties involved in the mediation process?
8. Can you provide examples of successful cases where technology played a significant role in promoting effective conflict resolution or peacebuilding outcomes?
9. Have you witnessed any instances where the use of technology in mediation or peacebuilding inadvertently perpetuated or exacerbated existing power imbalances or inequalities? How can these challenges be mitigated?
10. How do you navigate cultural and contextual differences when using technology in cross-cultural or international mediation settings?
11. In your view, what are the future prospects and trends for the use of technology in mediation and peacebuilding? How do you anticipate technology evolving in this field?
12. What recommendations would you give to mediators or peacebuilding practitioners who are interested in incorporating technology into their work?

Експертне інтерв'ю медіатора.

Ім'я: Ann Marie Mc Donald

Посада: Former Civil Affairs Officer at UNMISS, The United Nations Mission in South Sudan

Питання: “Can you share your experience with using technology in mediation and peacebuilding? How have you incorporated technology into your practice?”

“At UNMISS, we used SAGE-Situational Awareness Geospatial Enterprise, a Computer IT reporting system that greatly improves the quality of reporting in the mission area. It also gave operations and planning staff the ability to categorise incidents in real time. Having a clear and comprehensive picture of threats enabled the peacekeeping mission to achieve its overall mandate of the protection of civilians. All substantive sections of Civil Affairs CAD, Human Rights Division HRD, Reintegration rehabilitation and protection (RRP), Security UNDSS, Child Protection Unit (CPU) and Political Affairs Division (PAD) reported into the SAGE system on a daily basis with each section reporting from the point of view of their specific mandate. For instance, CAD would report on the rape of women in a specific area to analysis if SGBV was being used as a weapon o war whereas HRD would report on the specifics of the incident and follow up on access to justice for the victims.”

“In order to achieve sustainable peace, there needs to be access to justice. In a country context like South Sudan, girl child education is not always given priority within families or societies. Therefore, female police officers are very often illiterate, affecting their ability to record statements. In order to combat this, personal recording devices were issued to police stations to record audio statements from women which could then be transcribed later for the courts.”

Питання: “What specific technological tools or platforms have you found effective in facilitating mediation processes or peacebuilding initiatives?”

“So, in a context like South Sudan, a country which is grossly under-developed and has extremely low levels of educational attainment the use of technology is usually limited in workshops, peacebuilding dialogues etc, except for very basic power point presentations with the use of visual aids. Facilitators need to use local translators to further communicate what’s being said in order for the sessions to be effective which can be time consuming.”

Питання: “In your opinion, what are the main benefits or opportunities that technology offers in the field of mediation and peacebuilding?”

“Communication technology such as mobile phones and HF’s high frequency radio’s were effective for communicating to a point. Usually the most effective communication was the old school way of in person one to one key leadership engagements. These were facilitated by going on short duration Patrols (SDPs) (1 day) patrols as well as LDPs long duration patrols (up to 10 days) incorporating several remote areas by road or helicopter. As a CAD (civil affairs officer) the information gathered from Key leadership engagements could not be equaled by any other means.”

Питання: “Have you encountered any challenges or limitations when utilizing technology in mediation and peacebuilding?”

“Yes, In conflict settings, the use of mobile applications such as mobile phones and HF’s (high frequency) radios can be very effective for communicating with people in remote hard to reach locations (hard to reach due to levels of conflict), however is not always advisable to communicate highly sensitive information through such channels as they are often being tapped into by the National Security who are government officers as well as non-state armed actors.”

Питання: “How do you ensure that the use of technology does not negatively impact the principles of neutrality, confidentiality, and trust in the mediation process?”

“For any in person mediations, dialogues etc. I was involved in in South Sudan technology was not used. Note taking was done though the use of staff taking notes manually.”

“When using mobile phones etc, we were always mindful of speaking about issues that could put a person at risk. To combat this, a lot of the time we would provide small finance for the purchase of mobile data so people could communicate through the use of WhatsApp messages. We relied heavily on WhatsApp to communicate where possible due to poor telephone network. However during times of high conflict the telephone network communications would be cut off by the government to prevent information sharing as well as propaganda and misinformation being circulated on social media.”

Питання: “What are some ethical considerations that mediators should be mindful of when incorporating technology into their work?”

“As peacekeepers we were always mindful of working from the principle of “Do no Harm”. This spans from the narrative being relayed from key leadership engagements, as well as how we communicated on mobile phones, radios etc, meaning you would not ask any direct questions that may have a safety implication for the person you are engaging with. In engagements with people who are pro government or government officials etc, you always needed to be mindful of the agenda behind the message being relayed. This is why whenever we received information, we set out to verify it from multiple sources across the society. We would do this by visiting offices and interlocutors in person where possible in safe settings.”

Питання: “How does the use of technology affect the dynamics of communication and collaboration among parties involved in the mediation process?”

“Like I’ve said, you always need to be mindful of how you speak to people over communications devices, mindful that phone calls and communications might be being listened to. Also the use of WhatsApp messaging like text messaging can be

open to wrong interpretation and where there are language barriers this can be increased.”

Путання: “Can you provide examples of successful cases where technology played a significant role in promoting effective conflict resolution or peacebuilding outcomes?”

“I’m sorry to say I cannot. Only for the SAGE system which provides good analysis and information on incidents of conflict and can assist with seeing trends.”

Путання: “Have you witnessed any instances where the use of technology in mediation or peacebuilding inadvertently perpetuated or exacerbated existing power imbalances or inequalities? How can these challenges be mitigated?”

“No. I do not have any examples of this. Although I think the example of the Government barring and lockdown of all internet usage and broadband services in Kashmir, is an interesting example.”

Путання: “How do you navigate cultural and contextual differences when using technology in cross-cultural or international mediation settings?”

“Like I said, the old school way of person to person key leadership engagements is the most effective way in my opinion to gather information. It provides the intelligence officer the ability to read body language etc. However, having to rely on the use of interpreters can be very problematic. In the African contexts the prevalence of tribalism and inter-communal tribal conflicts is widespread. In such a contest the information gatherer needs to be mindful of what tribe the translator or cultural mediator is from as this can gravely affects the translation as well as prevent the interlocuter from talking and disclosing accurate information.”

Путання: “In your view, what are the future prospects and trends for the use of technology in mediation and peacebuilding? How do you anticipate technology evolving in this field?”

“I don’t envision it as having that great of a role in severely underdeveloped contexts.”

Питання: “What recommendations would you give to mediators or peacebuilding practitioners who are interested in incorporating technology into their work?”

“I would always advise people to never underestimate the power of person to person communication. I really cannot think of any technology that triumphs this. It's safe, informative from the point of view of body language etc and you if you frame your interview well you can receive a lot of information. In person communication can also have the snowball effect where they mention and can connect you with another person who was a witness or has a perspective on a situation etc.”